

Свистун Яна Вікторівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Харківського національного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник: Лизогуб Я. Г.,

доцент кафедри кримінального права
і кримінології факультету № 1 Харківського
національного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Останнім часом положення чинного КК України піддаються активному законодавчому перегляду, що має наслідком унесення чималих змін до його змісту. Однією з причин подібних пертурбацій напевно слід вважати введення в Україні воєнного стану за наслідками видання Президентом нашої країни Указу від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ. Загальна кількість змін, що відбулись, є величезною й заслуговує окремих досліджень. Проте, короткому висвітленню деяких з них, як видається, буде достатньо місця в рамках цієї роботи.

Перше, на що хотілося би звернути увагу, це на криміналізацію незаконного використання гуманітарної допомоги. Уважаємо подібну реакцію законодавця вкрай актуальною та необхідною з огляду на кількість гуманітарної допомоги, що надходить у країну, її важливість для армії й суспільства, і, водночас поширеність випадків відповідних зловживань з нею. Прагнення держави захистити подібну сферу й запобігти фактам протиправних оборудок у вигляді фактично спекуляцій з її використання, чинний КК України було доповнено статтею 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги». Таке доповнення відбулося за наслідками прийняття спеціального нормативно-правового акту – Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» від 24 березня 2022 року № 2155-ІХ. При цьому важливо зазначити, що подібна стаття передбачає як кримінальний проступок (ч. 1), так і злочини (частини 2 і 3). А тому в останньому випадку (коли йдеться саме про злочини), незаконні дії з гуманітарною допомогою, вчинені з використанням воєнного часу, відповідно до положень п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України, мають розглядатись як обтяжуюча покарання обставина.

Зміст чергової зміни КК України полягає в новому формулюванні редакції частини 3 статті 263. На сьогодні маємо такий вигляд норми: «Не підлягає кримінальній відповідальності за вчинення дій, передбачених частиною першою або другою цієї статті, особа, яка добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові

речовини або вибухові пристрої». По суті, новою редакцією законодавчого припису посткримінальну діяльність виключено з числа спеціальних підстав звільнення від кримінальної відповідальності. Натомість її визначено як обставину, що не тягне кримінального переслідування – інакше кажучи, тепер особа не звільняється від відповідальності, а взагалі їй не підлягає.

До числа наступних змін слід віднести й положення щодо нещодавно здійсненого законодавчого перегляду змісту суспільно небезпечного діяння, що виписане в рамках статті 361 «Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж». Відмінність чинної редакції статті від її попереднього варіанту полягає в тому, що натеper кримінальним правопорушенням вважається вже самий факт несанкціонованого втручання. При цьому настання наслідків (виток, втрата, підробка, блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації або порушення встановленого порядку її, інформації, маршрутизації), які раніше фігурували як ознаки основного юридичного складу, у результаті вказаних змін набули статусу кваліфікуючих ознак.

Крім зазначеного, редакція статті 361 КК України зазнала й інших змін – у нормі законодавець по новому виклав перелік ознак, що визначають зміст суспільно небезпечного діяння. І тепер воно утворює склад кримінального правопорушення, якщо несанкціоноване втручання відбувається в роботу саме інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж. А раніше втручання пов'язувалося з електронно-обчислювальними машинами (комп'ютерами), автоматизованими системами, комп'ютерними мережами, мережами електрозв'язку.

І зрештою, не можемо не зауважити про доповнення КК України нормою про кримінальну відповідальність за пособництво державі-агресору. Цій діяльності присвячено окрему статтю під номером 111-2, що має однойменну назву. Відповідно до її змісту, кримінальним правопорушенням визначено «умисні дії, спрямовані на допомогу державі-агресору (пособництво), збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора з метою завдання шкоди Україні шляхом: реалізації чи підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора; добровільного збору, підготовки та/або передачі матеріальних ресурсів чи інших активів представникам держави-агресора, її збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора». Покарання за їх вчинення передбачено у вигляді позбавлення волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років та з конфіскацією майна або без такої.

Доповнення кримінального кодексу цією статтею фактично розширює існуючий перелік злочинів проти основ національної безпеки, а отже, і збільшує відповідну сферу правової охорони. Такі дії виглядають вельми актуальними з огляду на те, що в Україні введено й триває воєнний стан. А їх запобіжна роль у таких умовах є вкрай необхідною.

Татаров Антон Олегович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: Хахуцяк О. Ю.,

професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ

Україна є правовою державою, яка активно розвиває, вдосконалює та втілює в правоохоронну систему різні сучасні способи і методи боротьби зі злочинністю. Одним із таких видів діяльності є кримінальний аналіз, так як сучасний стан справ у сфері протидії поширенню злочинності серйозно порушує соціально-економічну та соціальну рівновагу в суспільстві. Динаміка активності організованої злочинності свідчить про те, що заходи, які застосовуються правоохоронними органами, видаються недостатньо ефективними, тому неодмінним є внесення коректив, запровадження змін нормативно-правового й організаційно-тактичного характеру їхньої діяльності, що може знайти свій вираз у вивченні та втіленні концептуальних положень кримінального аналізу задля зміни тенденцій протидії злочинності в бік зменшення [1]. Тобто, одним із пріоритетних завдань для органів та підрозділів Національної поліції є перебудова моделі її діяльності з урахуванням сучасних провідних тактик і стратегій, розроблених та успішно запроваджених у правоохоронну діяльність США, Канади, Великої Британії, країн Європейського Союзу, у яких використання можливостей кримінального аналізу є обов'язковим для всіх правоохоронних органів, його зміст, правила та процедури чітко визначено й урегульовано з юридичної точки зору та які, керуючись викликами інформаційного суспільства, суттєво вдосконалили процеси аналітичного пошуку й аналітичної діяльності на підставі реструктуризації та оптимізації потоків інформації [1]. Водночас потребують вдосконалення правові аспекти використання методів кримінального аналізу у процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування.